

дella scuola, degli studenti e dei genitori, di Enti Locali, Camere di Commercio, Associazioni di Categoria ed altri Stakeholders.

Per compiutamente monitorare e valutare applicazione ed obiettivi della riforma per i settori Turismo, enogastronomia, accoglienza appare opportuno e proponibile un gruppo di lavoro (ristretto) misto fra il Ministero dell'Istruzione e del Turismo al fine di suggerire eventuali modificazioni ed aggiornamenti in linea con l'evoluzione del settore, dei percorsi e dei contenuti didattici qualora emergano punti deboli dal punto di vista organizzativo e di formazione del personale.

Per il successo della riforma per una innovativa formazione nel settore turistico ed enogastronomico saranno fondamentali accordi tempestivi tra Stato e Regioni all'insegna della chiarezza e della competenza di ruoli e funzioni.

УДК 378.016:338.483.1(100)

Дітковська С.О.

МЕТОДИКА ТУРИСТСЬКОГО ВИВЧЕННЯ КРАЇН

У статті зроблена спроба теоретичної розробки методики туристського вивчення країн світу, що застосовується в процесі професійної підготовки майбутніх працівників сфери туризму. Для цього визначені основні компоненти країнознавчо-туристських характеристик та з'ясований їх вплив на розвиток туризму.

An attempt of theoretical development of the country tourist study methodology is performed in the article, which is used in the professional preparation process of tourism sphere future workers. For this purpose country tourist descriptions basic components are defined and their influence on the tourism development.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Перед туристичною галуззю України давно постала кадрова проблема, а у процесі будівництва нових об'єктів туристичної інфраструктури, зростання темпів в'їзного та внутрішнього туризму, вона усугубилася ще більше. Хоча кількість ВУЗів, які здійснюють підготовку кадрів для цієї сфери, постійно зростає, висококваліфікованих спеціалістів знайти як і раніше не просто. Студенти недостатньо орієнтуються в професійній термінології, не вміють зацікавити клієнта, створивши перед ним туристичний образ тієї чи іншої країни. У свою чергу туристи ставлять все більш освіченими та вимогливими. Рівень їх уявлень про сервіс, вимоги до відпочинку та знання про країну іноді вище ніж у випускників вузів.

Актуальність дослідження. У визначеній ситуації викладачі повинні «тримати руку на пульсі», і особливо вчити студентів складати туристичну характеристику тієї чи іншої країни, з метою виявлення умов та передумов розвитку туризму на її території. Досягти цього можливо лише за умови дотримання грамотно складеної методики туристичної характеристики країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Про актуальність теми дослідження свідчить низка науково-географічних джерел присвячених економічній, соціальній і політичній географії світу (Р. де Блія, П. Муллера, В. В. Вольського, В. І. Бутова та ін.). Роботи цієї спрямованості містять достатньо інформації для виявлення географічних, природничо-кліматичних, соціально-економічних і історико-культурних характеристик, які впливають на розвиток туризму в країні. У наукових працях В. Ю. Воскресенського, Ю. Л. Киселева, О. М. Сапожникової, Д. С. Ушакова, Т. Т. Христова та А. О. Яворської, розроблено окремі аспекти теорії країнознавства в туризмі, дається трактування термінів та понять, розглядаються елементи комплексних країнознавчо-туристських характеристик, їх сутність та функції [1-4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Звернення до сучасних досліджень туристської спрямованості показало, що питання методики туристського вивчення країн в процесі професійної підготовки майбутніх працівників сфери туризму недостатньо відображена в науковій літературі. Отже, актуальність визначення єдиної, структурованої, стандартної методики туристсько-країнознавчої характеристики територій, її недостатня теоретична й практична розробленість визначили тему дослідження.

Мета статті полягає у теоретичній розробці методики туристського вивчення країн світу. Для її досягнення означено такі **завдання**: визначити основні компоненти туристської характеристики країни; з'ясувати вплив визначених характеристик країни на розвиток туризму на її території.

Виклад основного матеріалу дослідження відповідає плану туристської характеристики країни. *1. Географічне положення (ГП) країни.* Знання ГП країни допоможе студенту зробити висновки про просторові взаємостосунки держави, його потенційні можливості на світовому туристському ринку. *1.1. Положення об'єкту щодо основних ліній і точок на карті або на материку.* *1.2. Коефіцієнт «компактності» країни.* Ідеальний коефіцієнт компактності має держава, контури якої близькі до круга, що дозволяє національній туристичній індустрії розробляти тури різної спрямованості. *1.3. Довжина сухопутних кордонів країни.* Чим довше сухопутний кордон, тим більшу кількість переходів можна на ній організувати, тим більше можливостей для розвитку прикордонної торгівлі й туризму. *1.4. Економічний стан країн-сусідів.* Наявність кордонів з економічно розвиненою державою сприятиме зростанню в'їзного туризму. *1.5. Транзитне положення країни,* особливо між державами-виробниками та споживачами певних видів товарів, сприяє формуванню міжнародних транспортних коридорів (Туреччина, Сінгапур, Єгипет, Панама). *1.6. Вихід території держави до моря* по акваторії якого прокладені найважливіші водні маршрути основна запорука успіху її туристичного розвитку. *1.7. Положення країни на карті світових сухопутних і повітряних транспортних коридорів* створює умови чи передумови розвитку туризму на її території. В державах вельми віддалених від потоку повітряного транспорту в силу або специфіки свого геогра-

фічного положення, або економічних характеристик туризм розвивається недостатньо [4, с. 27-28].

2. Територія та навколишнє середовище (простір) країни. Територія в даному випадку розглядається як площа (площина), а простір – як об'єм (як тривимірний простір), а решта всіх об'єктів і явищ розглядається усе-редині них. 2.1. *Склад території країни*. Звичайна кожна держава має в своєму розпорядженні деяку частину території якого-небудь континенту або частини світу. 2.2. *Структура території* – адміністративно-територіальні одиниці країни. 2.3. *«Навколишнє середовище»* або «простір». Необхідно звернути увагу на ступінь зміненої цього середовища людиною [3, с. 145-148].

3. Природа країни. Природні умови та природні ресурси будь-якої країни є основною частиною потенціалу, що визначає можливості розвитку туризму. 3.1. *Ландшафти*. Переважна кількість рекреацій розташована в районах стику ландшафтів різного типу. Популярним у туризмі є і середньо- й високігорський ландшафт (для лікувально-оздоровчого та спортивного туризму). 3.2. *Водні ресурси*. Вони включають розгляд вод Світового океану, які омивають країну і вод суші. Океани та моря є найбільш сприятливими для розвитку пляжного туризму. На берегах водосховищ, річок, озер, кар'єрів може розвиватися пляжний, круїзний, екологічний та екстремальний туризм. 3.3. *Клімат* – головний компонент природи, що визначає можливості розвитку туризму в будь-якій країні. Клімат визначає попит. Різноманітність кліматичних умов – одна з головних причин різноманітності видів і напрямів туризму в даній країні. 3.4. *Природні зони*. Набір і географія природних зон визначають «образ» території. Для туризму інтерес представляють природні комплекси порівняно невеликих розмірів, але для країнознавчої характеристики достатньо розглянути географію природних зон.

4. Народонаселення країни. Населення, виступає одночасно як частина туристичного образу приймаючої держави і як учасник туристичних обмінів. 4.1. *Чисельний склад*. Для країни-донора на туристичному ринку цей показник вельми важливий. Проте, його варто розглядати лише в сукупності з економічним рівнем розвитку держави. 4.2. *Якість життя*. Чим вище рівень «якості» життя в країні, тим більші в'їзні та виїзні потоки в країні. Цей показник необхідно розглядати обов'язково у поєднанні з чисельністю населення. 4.3. *Розміщення населення*. Чим вище щільність населення, тим вище рівень господарського використання території, тим більшою кількістю трудових ресурсів володіє країна в кожному конкретному регіоні. 4.4. *Відтворення населення*. У державах з першим типом відтворення населення однаково добре розвинені як молодіжний, так і пенсійний туризм. Проте, в державах другого типу відтворення населення в цілому більш сприятливі умови для формування національної туристичної індустрії. 4.5. *Національний склад*. Етнічний склад населення країн світу часто мозаїчний, що сприяє туристичні привабливості регіону. Проте наявність на певній території декількох етносів часто призводить до національних

конфліктів. 4.6. *Урбанізація*. Високий рівень урбанізації – одна з основних передумов масових форм туризму. Міста зазвичай акумулюють об'єкти культурної спадщини, є транспортними вузлами, містять кваліфіковані робочі кадри, засоби зв'язку та розміщення, об'єкти харчування й т.д. Це створює передумови для розвитку бізнес-туризму [4, с.56-63].

5. *Історія та культура країни*. Завдання студента – «прив'язати» історичні події, персонажі до визначених культурно-історичних об'єктів, що збереглися до наших днів. Давність історії та різноманітність культури країни створюють умови та передумови для розвитку культурно пізнавального, наукового та релігійного видів туризму [2, с.7-8].

6. *Політичні умови розвитку туризму*. Вони включають відомості про державний лад країни, її членство у військово-політичних і (або) економічних союзах, особливості внутрішньої політики. Особлива увага приділяється державній політиці у сфері туризму, наявності національної туристської адміністрації та законодавства.

8. *Економіка та інфраструктура країни*. Характеристика економіки складається з визначення ролі економіки країни в світовому господарстві, переліку галузей спеціалізації в сфері послуг, промисловості та сільському господарстві [1, с.74-75].

9. *Оцінка сучасного стану та перспектив розвитку туризму в країні*. 9.1. *Статистика туризму* – туристських потоків і туристських доходів і витрат. Показниками туристських потоків є кількість прибуттів (вибуттів) і тривалість перебування. У результаті аналізу цих показників студент повинен вказати домінуючий тип туризму в країні – внутрішній або міжнародний; в'їзний або виїзний. У статистиці туристських доходів вказуються показники питомої ваги туризму в ВВП або ВНП, частка зайнятих у сфері туризму та показник туристичного сальдо. 9.2. *Характеристика видів туризму за мотивацією*. Студенту слід перерахувати найпоширеніші види туризму в країні та надати їм стислу характеристику за таким планом: географія розповсюдження, основні туристські центри, особливості надання послуг.

Висновки. У даному науковому дослідженні зроблена спроба створення схеми (методики) описання країни з точки зору туристського попиту. В результаті були визначені її основні розділи та показаний їх вплив на розвиток туризму. Необхідно зауважити, що в залежності від ситуації у цей план можуть бути внесені зміни, або він може бути замінений конкретизованим викладенням основних відомостей про країну, які створюють її унікальний країнознавчий образ. *Перспективи подальших розвідок*. Подальші наукові розробки автора будуть присвячені застосуванню визначеної методики в процесі створення туристської характеристики країн світу.

1. Воскресенський В. Ю. Международный туризм: Учеб. пос. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 463с. 2. Кисилев Ю. Л. Страноведение – ОАЭ, Япония, Китай: Учеб.пос. / Ю. Л. Кисилев, А. О. Яворская, Т. Т. Христов. – М.: ООО «Книгодел»: МАТГР, 2007. – 261с. 3. Сапожникова Е.Н. Страноведение: теория и методика туристского изучения стран: Учеб. пособие для

высш.учеб. заведений. – М.: Изд-й центр «Академия», 2004. – 240с. 4. Ушаков Д. С. Страноведение: учебное пособие. / Д. С. Ушаков. – М.: ИКЦ, «МарТ», 2007. – 256с.

УДК 911.3

Киптенко В.К.

ТИПОЛОГІЯ КРАЇН ЄВРОПИ ЗА РІВНЕМ ТУРИСТИЧНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Розглянуто типологію країн Європи щодо рівня туристичної конкурентоспроможності.

The tourism competitiveness of European countries is approached for typology presentation.

Постановка проблеми й аналіз останніх досліджень і публікацій. Принципово важливим інструментом пізнання різноманітної специфіки країн і регіонів є типологічний підхід до вивчення країн світу. Комплексне вивчення країн з метою оцінки їхнього туристичного потенціалу й можливостей організації туристичної виробничо-обслуговуючої діяльності є надзвичайно важливою і необхідною складовою аналізу сучасного стану, а також прогнозування і планування міжнародного туризму, освітньої й практичної діяльності в туризмі. Питання конкурентної спроможності туристичної індустрії останнім часом є предметом посилянь у джерелах як публіцистичного, так і наукового, навіть державного характеру. Однак, сучасне туристичне країнознавство здебільшого спирається на публікації UNWTO, застосовуючи найпростіший рейтинговий підхід до характеристики глобального та регіональних туристичних потоків та доходів, не враховуючи такої суттєвої ознаки сучасних оцінок як конкурентоспроможність туристичної індустрії.

Отже, метою даної статті є типологія країн Європи за рівнем туристичної конкурентоспроможності, яка ґрунтується на застосуванні методу кластерного аналізу різноаспектних параметрів, представлених солідною емпірико-аналітичною базою міжнародних звітів, зокрема, World Economic Forum, WTTC.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі емпірико-аналітична база оцінок туристичної конкурентоспроможності країн світу репрезентована двома підходами. Вже 20 років розробляється й запроваджується система досліджень ролі туризму та подорожей у взаємодії WTTC та її дослідницького партнера Oxford Economics (OE). Їхні сучасні бази даних охоплюють 181 країну світу, надаючи інформацію щодо комбінації макро-економічних параметрів та прогнозних значень, даних національних рахунків, показників функціонування індустрії туризму та подорожей й економетричного моделювання. Такий підхід дозволяє оцінити прямий та мультиплікаційний внесок туризму у створення валового внутрішнього продукту, пряму й мультиплікаційну зайнятість, а також експор-